

דינים וחומרות במאכלי פסח

קטעים משוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

שוע"ר סי' תמז

א אף על פי שכל איסורין שבתורה שנתערבו אינן אוסרין תערובתן אלא כדי ליתן טעם בתערובות דהיינו עד ששים אבל חמץ שנתערב בתוך הפסח דהיינו מליל ט"ו עד מוצאי יו"ט האחרון של פסח כיון שהחמירה בו תורה לענוש כרת ולעבור עליו בבל יראה ובל ימצא ובני אדם מחמת שהן רגילין בו כל השנה הן קרובין לשכחה לפיכך החמירו בו חכמים שאוסר תערובתו במשהו.

לו וכל זה מעיקר הדין אבל כבר נהגו במדינות אלו להחמיר לכתחלה שלא לאכול בפסח עד יום טוב האחרון של גליות כל מיני מלוחים שלא נזהרו לבדוק המלח מפירורי חמץ הנמצאים בו לפי שאנו חוששין שמא יש עליהן עדיין פירור דק של חמץ בעין שנדבק בו מן המלח ומחמת דקותו אינו נראה לעין.

מג אסור לאכול בפסח עד יום טוב האחרון מהשומן שהתיכוהו קודם הפסח אם לא נתכוונו בהתכתו כדי לאכול בפסח שבוודאי לא נזהרו בו מחימוץ בשעת התכתו ויש לחוש שמא נתערב אז בתוכו פירור חמץ משהו ועדיין הוא עומד בעינו בתוך השומן.

מז אם לא בישלו לשם הפסח אע"פ שהוא אומר ברי לי שלא היה הכלי בן יומו מבליעת החמץ בשעה שנתבשל בו אין זה כלום ואין לשתות ממנו עד יו"ט האחרון דכיון שבשעה שבישלו לא היתה דעתו על הפסח ולא היה צריך לדקדק אם הכלי אינו בן יומו ואף לפי דבריו שאומר שברי לי שלא היה בן יומו הרי הוא לא נתכוין לכך ואין אדם זוכר מה שנעשה שלא במתכוין.

שוע"ר סי' תנג

ג נהגו במדינות אלו שלא לאכול בפסח תבשיל של אורז ודוחן ופולין ועדשים ושומשמין ושאר מיני קטניות אפילו ביו"ט אחרון. לפי שבדורות האחרונים רבו עמי הארץ שאינן בקיאים באיסור והיתר ואם יראו שאוכלים בפסח תבשיל של מיני קטניות יטעו להתיר גם כן תבשיל של מיני דגן הואיל וכל השנה דרך לעשות תבשיל ממיני קטניות כמו שדרך ממיני דגן ידמה בעיניהם שדינם שוה בפסח לפיכך נהגו לאסור הכל.

ד ולא נהגו איסור אלא במיני קטניות, שהתבשיל הנעשה מהם מתחלף בתבשיל הנעשה ממיני דגן שהם דומים זה לזה ששניהם נקראים מעשה קדירה, ולכך אסרו זה בשביל זה, אבל מיני זרעים כגון השבת (שקורין עני"ש) והכסבר (שקורין אליינד"ר) וזרע אקלייז"א וכיוצא בהם משאר מיני זרעוני גינה אין נוהגין בהם איסור.

ו כל מיני זרעים המותרים בפסח צריכין בדיקה רבה קודם שיעשה מהם תבשיל לברור מהם גרעיני דגן שדרך להמצא ביניהם. ולפיכך המחמיר שלא לאכול כמון ושבת עד יו"ט האחרון תבוא עליו ברכה כי אי אפשר לבררם יפה.

שוע"ר סי' תסז

יד נוהגין במדינות אלו שלא לאכול דבש בפסח שחוששין שמא עירבו בו קמח מחטים שנרחצו במים קודם הטחינה, ואפילו דבש של ישראל שרדה אותו מכוורת שלו וידוע לו שלא נתערב בו קמח אף על פי כן אין לאכול ולא ליתנו לתוך התבשיל ולא לעשות ממנו משקה מי דבש (שקורין מע"ד) בתוך הפסח מפני מראית העין שאינן יודעין שהוא של ישראל.

יז נוהגין במדינות אלו שלא לאכול בפסח עד יו"ט האחרון של גליות כל מיני גרוגרות וצמוקין ושאר כל הפירות שנתייבשו, לפי שדרך לפזר קמח על הגרוגרות בשעה שמייבשין אותן, והצמוקין רגילין לערבם עם הגרוגרות בשעה שמייבשין אותן, וכן שאר כל הפירות היבשים

רגילין לפזר עליהם קמח, וגם יש שרגילין ליבשם בתנור ופעמים שמייבשין בו לאחר שאפו בו לחם חמץ. אבל אם ידוע שאין בהם חשש חימוץ כגון שנתייבשו על ידי ישראל ונזהר בהם מחמץ אין להחמיר בהם.

יט הצוקר העשוי ככובע (שקורין הוט צוקר) אין בו חשש חמץ ומותר להשהותו בפסח, ואף על פי כן נוהגין למכרו לנכרי קודם הפסח.

כ אבל הצוקר המבושל הנחתך לחתיכות (שקורין צוקר קאנדיל) וכן מיני בלילות צוקר שמחפין בהם מיני פירות ובשמים יש בהם חשש חימוץ ואין להשהותם בפסח ואין לאכלם אפילו ביום טוב האחרון, ומכל מקום אם נפלו לתוך התבשיל אינן אוסרין אפילו בפחות מסי' ... יש כאן הרבה צדדים להקל שמא לא עירבו בהם קמח ואם תמצא לומר עירבו שמא נתבטל בהם בסי' ואם תמצא לומר לא נתבטל שמא הקמח הוא מחטים שלא נרחצו ואם תמצא לומר נרחצו שמא לא נתחמצו ואף שיש לחוש שמא בישלו הצוקר בכלים חמוצים מכל מקום הרי יש מתירין דבר שנתבשל בכלי חמץ קודם הפסח אפילו לאכלו בפסח.

כא נוהגין במדינות אלו שלא לאכול צפורן (שקורין נעגלי"ך) וכרכום (שקורין זאפרי"ן), לפי שבוחשין קמח עם מים ומזלפין על הכרכום בשעה שמייבשין אותם, והצפורן שורין אותו במי שעורים קודם שמייבשין אותו.

כב ואף כרכום הגדל בגינת ביתו ונזהר בו מחמץ נוהגין בו איסור מפני מראית העין. שהכרכום אינו מצוי במדינות אלו ויסברו שהוא כרכום הבא ממרחקים, מה שאין כן שאר כל הפירות שנתייבשו על ידי ישראל ונזהר בהם מחמץ שאין חוששין בהם למראית העין, לפי שהם מצויין והכל יודעים שלפעמים מייבשין אותם על ידי ישראל.

שוע"ר סי' תצא

ג מי שנמשכה סעודתו במוצאי יום טוב האחרון של פסח עד לאחר צאת הכוכבים מותר לאכול חמץ בסעודה, אף שעדיין לא התפלל ערבית ולא הבדיל כלל, לפי שאיסור חמץ אינו תלוי בהבדלה כלל, דכיון שחשכה הוא לילה לכל דבר וכבר הלכה ממנו קדושת יום טוב. ומה שאסור בעשיית מלאכה קודם ההבדלה אינו מחמת קדושת יום טוב אלא שהחכמים אסרוהו מטעם שנתבאר בסי' רצ"ט (ואף להוסיף מחול על הקודש אין צריך כי אם לענין שביתת יום טוב ממלאכה שזה נלמד ממה שכתוב תשבתו שבתכם כמ"ש בסי' רס"א) אבל לענין שאר דברים התלויים בקדושת היום כגון מצות מקרא קודש עיין סימן תקכ"ט אין צריך להוסיף מחול על הקודש, וכל שכן לענין אכילת חמץ שאינו תלוי כלל בקדושת היום, שהרי אף בחולו של מועד אסור לאכול חמץ.

שוע"ר סי' תרמט

כא אין אנו מצווים אלא שלא לזלזל בעיקר קדושת היום ולפיכך אנו מקדשין על הכוס ומברכין זמן ביום טוב שני כמו ביום טוב הראשון. אבל דברים שאינן מעיקר קדושת היום אלא שהן מצות הנוהגות באותו היום בלבד כגון כל הפסולין ביום טוב הראשון בלבד, ואף אם לא תהיינה מצות הללו נוהגות ביום טוב שני אין כאן זלזול ליום טוב השני כלל כיון שאין המצות תלויות בעיקר קדושת היום כלל.

שו"ת אדמו"ר הזקן סי' ו

בישול מצה שנתפררה ... לפי מ"ש האריז"ל להחמיר כל החומרות בפסח, פשיטא שיש להחמיר ... ומ"מ ביו"ט האחרון המיקל משום שמחת יו"ט לא הפסיד.

ליקוטי טעמים ומנהגים להגש"פ

זה מכמה שנים אשר מנהגנו לא לקחת קידה וקנמון מחשש תערובת חמץ.